

NURMEKSEN PERUSOPETUKSEN
OPPILASHUOLTOSUUNNITELMA 2018 – 2020

SISÄLLYS

1. JOHDANTO.....	3
2. OPPILASHUOLLON KOKONAISTARVE JA OPPILASHUOLTOPALVELUT.....	3
3. YHTEISÖLLINEN OPPILASHUOLTO.....	7
3.1. Oppilashuoltoryhmät.....	7
3.2. Oppilaanohjaus.....	7
3.3. Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä	8
3.4. Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa.....	9
3.5. Muita yhteisöllisen oppilashuollon käytänteitä.....	9
4. YKSILÖKOHTAISEN OPPILASHUOLLON JÄRJESTÄMINEN.....	10
4.1. Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittely monialaisessa oppilashuollossa.....	11
4.2. Oppilashuoltokertomusten laatiminen ja säilytys.....	11
4.3. Oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen.....	11
4.4. Oppilashuollon tuki kurinpitorangaistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä.....	12
4.5. Lastensuojeluilmoitus.....	12
5. OPPILAAT JA HUOLTAJAT OPPILASHUOLLOSSA.....	12
6. OPPILASHUOLTOSUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN SEURANTA.....	13

1. JOHDANTO

Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä kouluissa. Oppilashuoltoon sisältyvät koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto sekä oppilashuollon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut (OHL 3§).

Uusi oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) annettiin 30.12.2013. Lain (2§) tarkoituksena on:

- o edistää oppilaiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä osallisuutta ja ehkäistä ongelmien syntymistä;
- o edistää oppilaitosyhteisön ja opiskeluympäristön hyvinvointia, terveellisyyttä ja turvallisuutta, esteettömyyttä, yhteisöllistä toimintaa sekä kodin ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä;
- o turvata varhainen tuki sitä tarvitseville;
- o turvata oppilaiden tarvitsemien oppilashuoltopalvelujen yhdenvertainen saatavuus ja laatu;
- o vahvistaa oppilashuollon toteuttamista ja johtamista toiminnallisena kokonaisuutena ja monialaisena yhteistyönä.

Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilashuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen oppilashuoltosuunnitelma (OHL 13§). Nurmeksen perusopetuksen oppilashuoltosuunnitelma on Kirkkokadun koulun ja Porokylän koulun yhteinen. Suunnitelma laadittiin keväällä 2014 molempien koulujen opettajista kootussa työryhmässä yhteistyössä koulujen henkilöstön, oppilashuoltohenkilöstön, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Se on päivitetty koulujen oppilashuoltoryhmissä keväällä 2016 ja 2018. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (13§) mukaan suunnitelma on tarkistettava vuoden kuluessa siitä, kun 12 §:ssä tarkoitettu lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu.

Oppilashuoltosuunnitelma on nähtävillä kaupungin internet-sivuilla. Oppilashuoltotoiminnasta tiedotetaan vanhemmille myös Wilmassa sekä vanhempainpiiritoiminnan ja kautta ja oppilaille oppilaskuntatoiminnan kautta. Kouluilla huolehditaan siitä, että opetus- ja oppilashuoltohenkilöstö sekä yhteistyökumppanit ovat tietoisia oppilashuoltosuunnitelmasta.

2. OPPILASHUOLLON KOKONAISTARVE JA OPPILASHUOLTOPALVELUT

Nurmes on 7 885 asukkaan kunta Pohjois-Karjalassa. Työttömyysaste oli 15,8 % joulukuussa 2017. (www.nurmes.fi) 0-15 –vuotiaiden osuus väestöstä on 12,5 % (Tilastokeskus, 2015).

Perusopetusta järjestetään kahdessa koulussa, jotka ovat Kirkkokadun koulu (vuosiluokat 1. - 9.) ja Porokylän koulu (vuosiluokat 1. - 6.). Perusopetuksen oppilasmäärä on yhteensä 615 (syyskuu 2017).

Opetuksen järjestäjä vastaa oppilashuollon järjestämisestä. Siun Sote tuottaa koulukuraattori- ja koulupsykologipalvelut (perheneuvola) ja kouluterveydenhuollon palvelut.

Perusopetuksen oppilaiden parissa työskentelee koulukuraattori, jolla on vastaanotto kouluilla yhteensä neljänä päivänä viikossa. Lisäksi koulukuraattori tekee tarvittaessa koululla pienryhmä- ja ryhmätyöskentelyä oppilaiden kanssa ja osallistuu tarvittaessa oppimisen tuen järjestämiseen (monialaiset pedagogiset kokoukset). Työhön kuuluu myös mm. konsultaatiota sekä osallistumista oppilashuoltoryhmän kokouksiin ja monialaisiin oppilashuoltokokouksiin. Koulupsykologin työhön kuuluvat mm. oppilaskohtaiset psykologitutkimukset kasvatus- ja perheneuvolassa (ajanvarauksella), opettajien konsultaatio, osallistuminen oppilashuoltoryhmään ja monialaisiin oppilashuoltokokouksiin sekä oppimisen tuen järjestämiseen (monialaiset pedagogiset kokoukset). Koulukuraattorin ja –psykologin työpanos kohdistuu kouluyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä oppilashuollon kehittämiseen ja seurantaan jatkuvasti, suunnitelmallisesti ja ennakoivasti. Työpanosta kohdenneetaan yksittäisiin oppilaisiin (yksilökohtainen oppilashuolto) tarvittaessa.

Suomen Psykologiliiton ja Stakesin (nyk. THL) hyväksymä suositus on korkeintaan 600–800 oppilasta yhtä psykologia kohti. Kouluyksiköitä tulee olla korkeintaan kolme yhtä psykologia kohden (www.psyli.fi). Nurmeksen koulupsykologitilanne on suosituksen mukainen. Kasvatus- ja perheneuvolan psykologi hoitaa koulupsykologin tehtävien lisäksi myös muita kasvatus- ja perheneuvolan psykologille kuuluvia tehtäviä, mutta psykologin tekemiä tutkimuksia hoidetaan myös ostopalveluina. Koulukuraattorit – Skolkuratorer ry:n suositus koulun sosiaalityön henkilöstömitoitukseksi vuodelta 2008 on 500 oppilasta/koulukuraattori ja/tai enintään kolme koulua (www.sosiaaliportti.fi). Nurmeksen koulukuraattoritilanne on lähestulkoon suosituksen mukainen, oppilasmäärämme on jonkin verran suositeltua suurempi.

Kouluterveydenhuolto on osa kunnallista perusterveydenhuoltoa, johon sisältyvät terveyden- ja sairaanhoitopalvelut. Kouluterveydenhoitajat työskentelevät Porokylän koululla kolmena ja Kirkkokadun koulun alaluokilla kahtena aamupäivänä ja yläluokilla kolmena koulupäivänä. Muina aikoina he ovat tavoitettavissa puhelimitse puhelintunnin aikana ja Wilman kautta. Kouluterveydenhoitajat tarkastavat kaikki oppilaat lukuvuosittain. Laaja terveystarkastus tehdään kolmesti peruskoulun aikana, 1., 5. ja 8. luokilla. Lisäksi kouluterveydenhoitajat osallistuvat koulujen oppilashuoltoryhmiin.

Koululääkäri tekee tarkastukset laajoissa terveystarkastuksissa. Lisäksi koululääkäriin vastaanotolle terveyskeskuksessa pääsee ajanvarauksella. Tarvittaessa koululääkäri tekee lähetteet erikoislääkärille, neuropsykiatriselle valmentajalle, toiminta-, puhe-, psyko-, ravitsemus-, fysio-, tai taideterapeutille.

Laajat terveystarkastukset toteutetaan THL:n ohjeiden mukaisesti. 5. luokan terveystarkastukseen kuuluu liikunnanopettajan tekemät MOVE-mittaukset.

Kouluterveydenhuollossa tulee olla yksi kokopäiväinen kouluterveydenhoitaja 600 koululaista kohti. Oppilasmäärä on laskennallinen eli oppilasmäärä yhtä terveydenhoitajan henkilötyövuotta kohti. Terveydenhoitajan oppilasmäärän tulee olla alhaisempi silloin, kun

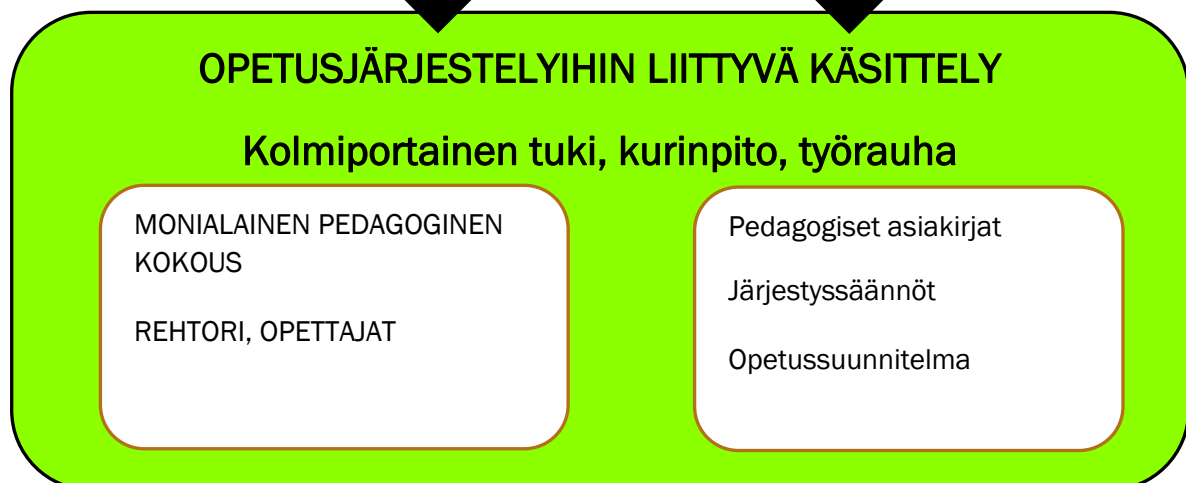
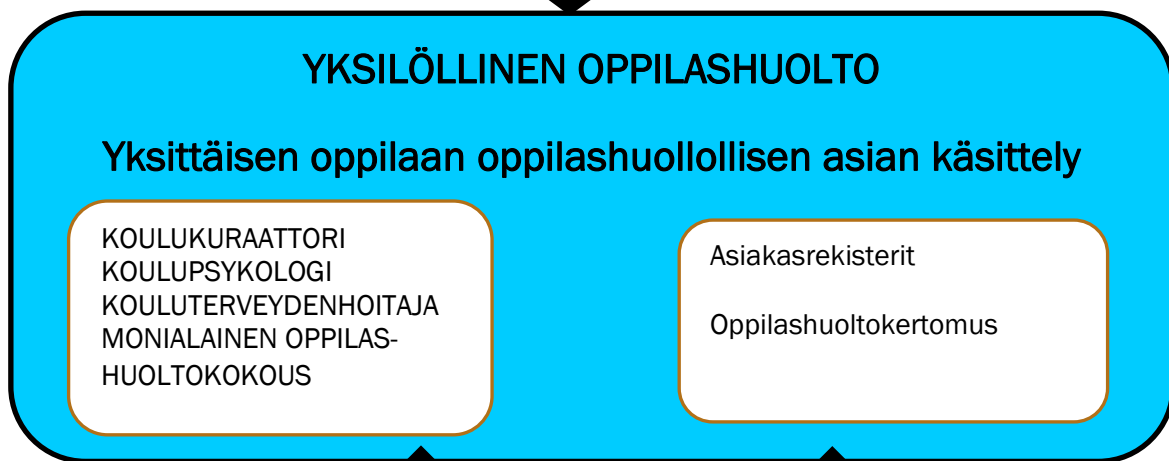
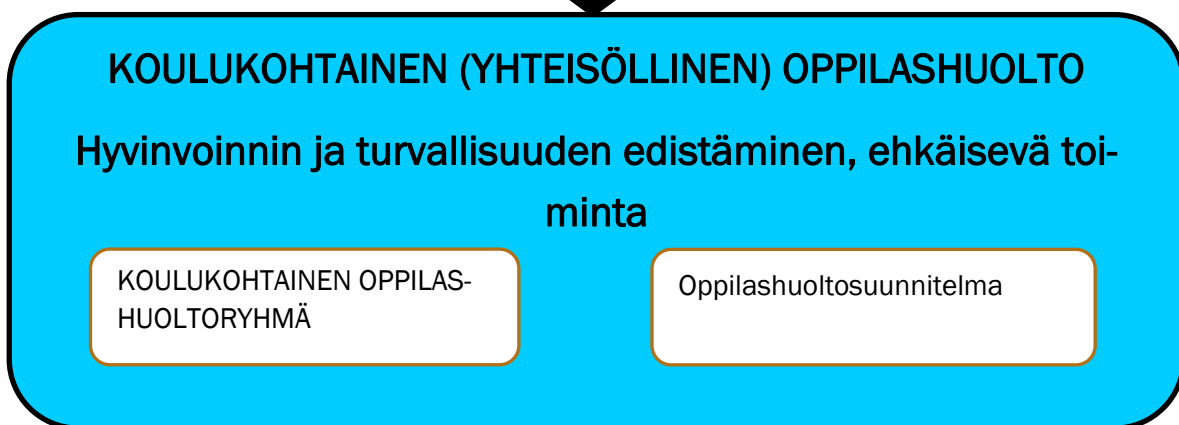
- terveydenhoitaja työskentelee useammassa toimipisteessä tai erilaisissa työtehtävissä
- käytössä ei ole riittävästi muita oppilashuollon palveluja
- paikkakunnalla ei ole toimivaa lasten/nuorten mielenterveyspalvelujen verkostoa
- terveydenhoitajan työparina ei ole nimitettyä kouluterveydenhuoltoon perehtynyttä lääkäriä
- koululaisissa on paljon erityistä tukea tarvitsevia (esim. erityisopetusta saavat / erityiskoulujen oppilaat, maahanmuuttajat, syrjäytymisuhan alla olevat moniongelmaiset nuoret).

Kokopäiväistä koululääkäriä kohti tulee olla korkeintaan 2100 koululaista tai kouluterveydenhuollon lääkäriellä olla yksi työpäivä viikossa 500 oppilasta kohti. Myös lääkäriellä oppilaiden sopiva määrä riippuu koulujen määrästä ja siitä, miten oppilashuollon yhteistyö ja paikalliset hoitoketjut, erityisesti mielenterveyspalveluissa, on järjestetty (www.thl.fi).

Kirkkokadun yhtenäiskoululla käytettävissä olevat kouluterveydenhuollon palvelut ovat riittävät. Porokylän koululla terveydenhoitajan käytettävissä olevat työtunnit ovat tällä hetkellä niukat oppilasmäärään nähden.

Kouluissa oppilashuolto on koko opetushenkilöstön ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Monialaista yhteisöllistä oppilashuoltotyötä tehdään koulukohtaisissa oppilashuoltoryhmissä. Oppilashuoltoryhmien työskentelyllä, keskinäisellä konsultaatiolla ja yhteisillä palavereilla pyritään myös siihen, että oppilashuolto- ja opetushenkilöstö tuntevat toisensa ja voivat ottaa tarvittaessa suoraan yhteyttä toisiinsa. Myös oppilashuoltopalveluista tiedottamista vanhemmille tehdään yhteistyössä vanhempainilloissa.

Kuva: oppilashuollon järjestämisen rakenne Nurmeksessa

3. YHTEISÖLLINEN OPPILASHUOLTO

Yhteisöllisellä oppilashuollolla tarkoitetaan tässä laissa toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllistä oppilashuoltoa toteuttavat kaikki oppilashuollon toimijat (OHL 4 §).

3.1. Oppilashuoltoryhmät

Molemmissa Nurmeksien peruskouluissa kokoontuu yhteisöllinen monialainen **oppilashuoltoryhmä** kerran kuukaudessa. Siihen kuuluvat rehtori, erityisopettaja(t), oppilaanohjaaja (yläkoulu), koulukuraattori, koulupsykologi, kouluterveydenhoitaja, lastensuojelun perhetyöntekijä sekä vaihtuvat opettajien ja koulunkäynninohjaajien edustajat. Mukaan kutsutaan myös oppilaiden ja huoltajien edustajat. Ryhmän koollekutsujana toimii rehtori. Ryhmässä seurataan, arvioidaan ja kehitetään koulu yhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan kouluympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä. Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa (mm. nuorisotoimi, seurakunnat, yhdistykset, seurat jne.).

Yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän tapaamiset sovitaan syyslukukauden alussa. Lukuvuosi aloitetaan ja päätetään koulujen yhteisellä oppilashuoltoryhmien kokouksella. Yhteiskokouksissa päätetään lukuvuoden toimintasuunnitelmasta ja painoalueesta sekä arvioidaan suunnitelman toteutumista.

3.2. Oppilaanohjaus

Oppilaanohjaajan tavoite on tukea, auttaa ja ohjata oppilaita siten, että jokainen oppilas selviää mahdollisimman hyvin opiskelustaan peruskoulussa. Lisäksi oppilaanohjaaja ohjaa oppilaita niin, että he osaavat etsiä tietoja ja taitoja ja tulevat tietoisiksi omista vahvuuksistaan ja kehittämisen kohteista, ja että he tätä kautta pystyvät tekemään ammatinvalintaan ja jatkokoulutukseen liittyviä tietoisia, harkittuja ratkaisuja. Oppilaanohjaajan lisäksi jokaisen opettajan tehtävä on ohjata ja tukea oppilaan opiskelua ja ennaltaehkäistä oppimiseen liittyvien ongelmien syntyä. Ohjaustyö jatkuu koko perusopetuksen ajan: kaikki ohjaustyöhön osallistuvat opettajat toimivat yhteistyössä perusopetuksen ajan. Yhteistyö jatkuu oppilaan siirtyessä toiselle asteelle jatko-opintoihin.

Koulussa toteutettavan ohjauksen tulee ennaltaehkäisevän toiminnan lisäksi tukea erityisesti niitä oppilaita, joilla on opiskeluun liittyviä vaikeuksia, ja jotka ovat vaarassa jäädä koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle perusopintojen jälkeen. Oppilas voi saada henkilökohtaista ohjausta opiskeluun, ajankäyttöön tai elämänhallintaan liittyvissä asioissa. Oppilaanohjaaja voi myös järjestää ylimääräisiä koulutuskokeiluja, vierailuja ja tutustumisia kiinnostaville aloille. Tätä kautta pyritään motivoimaan oppilasta opiskeluun.

3.3. Vertaissovittelu (VERSO)

Vertaissovittelu (VERSO) on yksinkertainen selkeä menetelmä, jonka mukaisesti osapuolia hieman vanhemmat sovittelijoiksi koulutetut oppilaat auttavat osapuolina olevia oppilaita löytämään itse ratkaisun ristiriitaansa. Vertaissovittelu on yksi lasten ja nuorten osallisuuden menetelmistä, jossa vertaistuki pääsee toteutumaan.

Sovittelun aikana osapuolet saavat kertoa oman näkemyksensä tapahtuneesta, kuvata tuntemuksiin ja pohtia eri ratkaisuvaihtoehtoja. Sovittelussa ei etsitä syyllisiä eikä jaeta rangaistuksia vaan

yhdessä etsitään ratkaisuja niin, että koulutyö voi rauhassa jatkua. Kaavaa noudattamalla sovittelijaoppilaat ja ristiriidan osapuolet harjoittelevat sovittelutaitojaan ja etenevät lopulta sopimukseen. Muutaman viikon kuluttua osapuolilta kysytään ovatko lupaukset pitäneet. Mikäli vertaissovittelu ei johda toivottuun tulokseen, ohjataan tapaus aikuisjohtoiseen sovitteluun tai muuhun koululla käytössä olevaan menettelyyn. Vertaissovittelijoiden toimintaa tukee aina aikuisten Verso-ohjaajien tiimi, joka arvioi aina tapauskohtaisesti, mikä tilanne ohjataan vertaissovitteluun ja mikä taas tarvitsee koulun muita menettelyjä.

3.4. Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Kiusaamisella tarkoitetaan koulussa *toistuvasti ja tahallisesti tapahtuvaa pahan mielen aiheuttamista tietyille oppilaalle*. Kiusaaminen vaikuttaa negatiivisesti kiusatun hyvinvointiin. Kiusaamisen muoto sinänsä voi vaihdella (fyysistä tai sanallista kiusaamista, syrjintää, uhkailua jne.), ja sitä tapahtuu usein myös ryhmässä. Periaatteena kouluissa on, että kiusaamista, häirintää ja väkivaltaa ei hyväksytä. Jokaisen koulun henkilökuntaan kuuluvan velvollisuus on puuttua kaikkiin havaitsemiinsa kiusaamis-, häirintä- ja väkivaltatilanteisiin.

Nurmeksen koulut ovat mukana valtakunnallisessa KiVa koulu -ohjelmassa (KiVa = Kiusaamista Vastaan), joka on opetusministeriön rahoituksella Turun yliopistossa kehitetty kiusaamisen vastainen toimenpideohjelma. Ohjelmalla pyritään vähentämään kiusaamista, lisäämään empatiaa, edistämään positiivista luokkailmapiiriä ja oppimismotivaatiota. Ohjelma sisältää mm. opettajien koulutusta, oppitunteja oppilaille sekä menettelyohjeet kiusaamistapausten selvittämiseen. Ohjelma sisältää myös vuosittain tehtävän tilannekartoituksen, jonka avulla koulut pystyvät arvioimaan ja kehittämään kiusaamisen vastaista työskentelyään. Oppilaat vastaavat KiVa Koulu-tilannekartoitukseen keväällä ja tuloksia hyödynnetään seuraavan lukuvuoden suunnittelussa. KiVa koulu -ohjelmasta löytyy lisätietoa Internet-sivuilta osoitteessa www.kivakoulu.fi.

KiVa koulu -ohjelmaa esitellään yhteisissä tilaisuuksissa: henkilöstölle syksyn opettajakokouksissa ja oppilaille yhteisissä tilaisuuksissa, päivänavauksissa, KiVa koulu -tunneilla (luokat 1 - 6) ja KiVa koulu -teematunneilla (luokat 7 – 9). Kiusaamistilanteissa menetellään KiVa koulu -ohjelman toimintaohjeiden mukaan.

KiVa koulu -ohjelman mukainen kiusaamistilanteisiin puuttuminen lyhyesti:

1. Kiusaamisesta tiedon saanut koulun aikuinen arvioi seulontalomakkeen avulla, onko kysymys kiusaamisesta (jos ei, asia selvitetään muilla tavoin, esim. viedään vertaissovitteluun tai luokanopettajan/ -valvojan selvitettäväksi). Seulonta tehdään välittömästi, kun epäily tai tieto mahdollisesta kiusaamisesta on saatu.
2. KiVa -tiimi keskustelee kiusatun oppilaan kanssa ja kirjaa, mitä on tapahtunut (lomake). Keskustelu pidetään samana päivänä, kun tieto kiusaamisesta on saatu. Mikäli tämä ei ole mahdollista, keskustelu pidetään niin pian kuin mahdollista.
3. KiVa -tiimi järjestää yksilökeskustelut ja yhteiskeskustelun kiusaamiseen osallistuneiden oppilaiden kanssa (lomake). Keskustelu pidetään samana päivänä, kun tieto kiusaamisesta on saatu. Mikäli tämä ei ole mahdollista, keskustelu pidetään niin pian kuin mahdollista.
4. Luokanopettaja / luokanvalvoja keskustelee muutaman luokkatoverin kanssa, jotta nämä voivat tarjota tukea ja apua kiusatulle.
5. KiVa -tiimi tiedottaa tilanteesta asianosaisten oppilaiden huoltajille (luokat 1 - 6).
6. KiVa -tiimi pitää seurantakeskustelut kiusatun oppilaan ja kiusaajien kanssa noin kahden viikon kuluttua selvittelyjen aloittamisesta. Jos todetaan, että kiusaaminen on loppunut, kiusaamistilanteen selvittely on saatu päätökseen.

7. Jos kiusaamista ei em. toimilla saada loppumaan, asianosaiset oppilaat ja huoltajat kutsutaan koululle palaveriin, jossa pohditaan tilannetta yhdessä. Mukaan kutsutaan mahdollisesti myös koulukuraattori ja/tai –psykologi, sekä tarvittaessa poliisi. Myös kurinpidolliset keinot, kuten jälki-istunnot, otetaan käyttöön. Tarvittaessa kiusaajaa ja kiusattua sekä heidän perheitään ohjataan perheneuvolan tuen piiriin (yksilöllinen oppilashuolto).
8. Kiusaaminen on rikollista toimintaa, kun se täyttää lainsäädännössä rikokselle asetetut tunnusmerkit. Rikostapausta epäiltäessä koulu ottaa yhteyttä poliisiin ja keskustelee menettelytavoista tapauskohtaisesti. Kiusaamiseen voidaan soveltaa mm. kunnianloukkauksen, laittomaan uhkukseen, lievään pahoinpitelyyn ja pahoinpitelyyn liittyviä pykäläiä. Myös kiusaajan rikoskumppanina, avunantajana ja yllyttäjänä toimiminen ovat lain mukaan rangaistavia tekoja.

Häirintä voi olla epäasiallista kohtelua ja puhetta, joka voi sisältää sukupuoleen liittyviä vihjailevia ilmeitä, eleitä tai kaksimielistä puhetta tai ei-toivottua fyysistä kosketusta. Oppilaiden välillä tapahtuva häirintä selvitetään saman toimintamallin mukaan kuin kiusaamistapaukset. Jos koulussa herää epäily, että oppilaaseen kohdistuu häirintää koulun aikuisen taholta, tulee asiasta ilmoittaa viipymättä rehtorille tai muulle oppilashuoltoryhmän jäsenelle.

Väkivallalla tarkoitetaan tarkoituksellista itseen, toiseen henkilöön, ryhmään tai yhteisöön kohdistettua fyysisen voiman tai vallan käyttöä. Nurmeksen kouluissa on käytössä koulukohtaiset ohjeet väkivallan ja aggressiivisen käyttäytymisen ehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi ("Toimintaohjeet opetushenkilöstölle kiinnipito- ja väkivaltatilanteiden varalta").

Asianosaisten huoltajiin ollaan yhteydessä kiusaamis-, häirintä- tai väkivaltatilanteen tullessa ilmi. Huoltajien kanssa pyritään yhteistyöhön, jotta kiusaaminen, häirintä ja väkivalta saadaan loppumaan mahdollisimman pikaisesti. Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta, häirinnältä ja väkivallalta esitellään koulun lukuvuosiotiedotteessa. Tarvittaessa tehdään yhteistyötä kouluterveydenhuollon, perheneuvolan ja poliisin kanssa

Tämän suunnitelman seuranta ja arviointi tapahtuvat koulukohtaisesti. Oppilashuoltoryhmät arvioivat suunnitelmaa vuosittain, ja sitä päivitetään tarvittaessa.

3.5. Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Koulukohtaiset pelastus- ja kriisisuunnitelmat valmistellaan yhteistyössä asianosaisten viranomaisien kanssa. Pelastussuunnitelmat päivitetään vuosittain ja kriisisuunnitelmat tarvittaessa. Suunnitelmissa kuvataan:

- kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa
- johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa
- sisäisen ja ulkoisen sekä koulun ja opetuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet
- psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- toimintavalmiuksien harjoittelu sekä suunnitelman arviointi ja päivittäminen.

3.6. Muita yhteisöllisen oppilashuollon käytänteitä

Kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastus on tehty molemmissa kouluissa syksyllä 2015. Tarkastus tehdään seuraavan kerran syksyllä 2018.

Nurmeksen tekninen toimi vastaa kiinteistön ja pihan hoidon, liikunta-alueiden hoidon ja puhtauspalveluiden järjestämisestä sekä tekee tarvittavaa yhteistyötä koulujen kanssa. Koulujen henkilökunta seuraa koulu ympäristön terveellisuutta, turvallisuutta ja viihtyisyyttä ja tekee tarvittaessa ilmoituksia ja ehdotuksia toimenpiteistä teknisen viraston toimijoille. Koulu ympäristön turvallisuuteen liittyen tehdään yhteistyötä myös poliisin ja pelastuslaitoksen kanssa. Rehtorit vastaavat koulujensa turvallisuuskoulutuksesta, turvallisuuskansioiden päivityksestä ja poistumisharjoitusten järjestämisestä. Poliisin ja koulujen muuhun yhteistyöhön kuuluu mm. oppilaiden valistusta, henkilöstön koulutusta, neuvontaa ja koulumatkojen valvontaa. Koulukuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet löytyvät Nurmeksen kaupungin koulukuljetusoppaasta.

Lievät tapaturmat hoidetaan kouluilla. Koulu terveydenhoitaja antaa ensiapua ja hoitoonohjausta koululla ollessaan, muutoin koulun henkilöstö huolehtii tarvittavasta ensiavusta ja hoitoonohjauksesta terveyskeskuksen ensiapuun. Tarvittaessa oppilas viedään koulusta ensiapuasemalle taksilla. Tapaturmasta ilmoitetaan huoltajalle välittömästi. Koulu terveydenhoitajat vastaavat koulujen ensiapuvälineistä. Rehtori huolehtii henkilöstön ensiapuvalmiuden ylläpidosta täydennyskoulutusten avulla. Ensiapukoulutusta järjestää mm. kaupungin työsuojelu.

Koulu terveydenhoitajat pitävät pyydettäessä terveyskasvatustunteja luokissa, esimerkiksi 5.-6. lk:n tytöille terveydenhoitaja pitää oppitunnin murrosikään liittyvistä asioista. Jos terveydenhoitaja huomaa terveystarkastuksissa jotakin, josta olisi syytä keskustella yleisesti oppilaiden kanssa, sopii hän aiheen käsittelystä terveystiedonopettajan tai luokanopettajan kanssa.

Tupakointi, päihteiden ja alkoholin käyttö sekä tupakointivälineiden, päihteiden ja alkoholin tuominen kouluun on kielletty koulujen järjestyssäännöissä. Kouluissa tupakointiin ja päihteiden tai alkoholin käyttöön puututaan kurinpitotoimin sekä ollaan kodin lisäksi yhteydessä tarvittaviin viranomaisiin (esim. koulu terveydenhoitaja, lastensuojelu, poliisi). Koulu terveydenhoitaja keskustelee päihteiden käyttöön liittyvistä asioista oppilaiden kanssa terveystarkastuksissa. Keskusteluilla pyritään ennaltaehkäisemään päihdekokeiluja ja päihteiden käytön aloittamista. Myös mahdolliseen jo alkaneeseen päihteiden käyttöön puututaan keskustelemalla oppilaan kanssa ja miettimällä yhdessä jatkotoimia. Kouluissa järjestetään tupakoinnin, alkoholin ja päihteiden käytön vastaista valistusta eri oppiaineiden opetuksen yhteydessä sekä yhdessä Nurmeksen kaupungin nuoristoimen ym. yhteistyöverkostojen kanssa. Käytössä on mm. nuorten päihdemittari. Nurmeksen kaupungissa järjestetään myös Selvä sopimus –toimintamallin mukaista toimintaa. Kaupungissa on laadittu mielenterveys- ja päihdesuunnitelma (2014), jota noudatetaan myös perusopetuksessa.

Molemmissa kouluissa on omat järjestyssäännöt, joita päivitetään tarvittaessa ja jotka hyvinvointilautakunta hyväksyy. Järjestyssääntöjen laadinnassa kuullaan myös oppilaskuntaa ja huoltajia. Poissaolojen seuraamiseen, niistä ilmoittamiseen ja niihin puuttumiseen on laadittu opetushenkilöstölle erillinen ohjeistus, jonka sivistyslautakunta on hyväksynyt 24.9.2013.

4. YKSILÖKOHTAISEN OPPILASHUOLLON JÄRJESTÄMINEN

Oppilas voi tarvita koulunkäynnissään monenlaista tukea. Oppimisen ja koulunkäynnin tukimuotoja on kuvattu kattavasti opetussuunnitelman luvussa 7. Lisäksi oppilas voi tarvita tukea fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen kasvun aloilla. Yksilökohtaista oppilashuoltoa ovat kouluterveydenhuolto, koulupsykologi- ja kuraattoripalvelut sekä monialainen yksilökohtainen oppilashuolto ja erityisoppilaitosten omat sosiaali- ja terveyspalvelut opetuksen tueksi. Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu aina oppilaan sekä -tarpeen niin vaatiessa- hänen huoltajansa suostumukseen. Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää alaikäistä käyttämästä oppilashuollon palveluja.

Koulun henkilöstöllä on velvollisuus havainnoida oppilaiden koulunkäyntiä ja kehitystä. Jos huoli herää, on opettajan otettava pikaisesti yhteyttä perheneuvolan oppilashuollon psykologiin tai kuraattoriin yhdessä oppilaan tai huoltajan kanssa. Psykologin tai kuraattorin arvion perusteella oppilaalle järjestetään hänen tarvitsemaansa tukea ja ohjausta. Tarvittaessa oppilas ohjataan saamaan muita oppilashuollon palveluja.

4.1. Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittely monialaisessa oppilashuollossa

Yksittäisen oppilaan oppilashuoltoasiaa voidaan käsitellä **monialaisessa oppilashuoltokokouksessa**. Asiantuntijat kootaan tapauskohtaisesti ja heitä voidaan nimetä vain oppilaan tai huoltajan suostumuksella. Kokoukseen voivat osallistua esim. terveydenhoitaja, kuraattori, psykologi, lääkäri, rehtori, luokanopettaja/-valvoja, oppilaanohjaaja, erityisopettaja tai muu siinä tilanteessa keskeinen asiantuntija. Se henkilö, jolle asian selvittäminen työtehtävien perusteella kuuluu, kutsuu kokouksen koolle, toimii puheenjohtajana ja hankkii oppilaan ja/tai huoltajan suostumuksen tai kirjallisen luvan. Asian käsittely kirjataan oppilaan yksilölliseen oppilashuoltokertomukseen, joka säilytetään lain vaatimalla tavalla oppilashuoltorekisterissä. (Liite: ”Oppilasasian käsittely” -lomakemalli)

4.2. Oppilashuoltokertomusten laatiminen ja säilytys

Monialaisessa oppilashuoltokokouksessa koulun edustaja kirjaa yksittäistä opiskelijaa koskevasta asiasta oppilashuoltokertomukseen asian aiheen, vireillepanijan, läsnäolijat, toteutetut toimenpiteet ja jatkotoimenpiteet vastuuhenkilöineen, kirjauspäivämäärän ja kirjauksen tekijän. Lisäksi, jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, lomakkeelle merkitään, mitä tietoja, millä perusteella ja kenelle tietoja on luovutettu. Oppilashuoltokertomukset kirjataan ”Oppilasasian käsittely” -lomakkeelle.

Koulut ylläpitävät monialaisen oppilashuollon rekisteriä. Rekisteriin tallennetaan yksittäisen oppilaan oppilasasian käsittelylomakkeet sekä muut siihen liittyvissä tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat. Tiedot ovat salassa pidettäviä, joten ne on säilytettävä lukitussa tilassa ja siten, että niihin pääsevät käsiksi vain ne, joilla on asianosaisen oppilaan tai huoltajan kirjallinen yksilöity suostumus, tai tiedon luovuttaminen perustuu sen oikeuttavaan lainsäädäntöön. Oppilashuoltorekisterin vastuuhenkilönä toimii Nurmeksen perusopetuksessa rehtori. Vastuuhenkilö määrittelee yhdessä yksittäisen oppilaan asian käsittelyssä toimineen puheenjohtajan kanssa tapauskohtaisesti käyttöoikeudet ko. rekisterin tietoihin. Tietojen luovutus merkitään ”Oppilasasian käsittely” -lomakkeeseen.

4.3. Oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen

Oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion ja lääkityksen järjestäminen hoidetaan kouluterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja koulun henkilöstön sekä oppilaan ja vanhempien yhteistyönä. Sairauden vaatima koulupäivän aikainen hoito, mm. lääkityksen järjestäminen, suunnitellaan tapauskohtaisesti. Huoltajan ilmoittama oppilaan erityisruokavalio menee tiedoksi koulun keittiölle kouluterveydenhoitajan kautta.

4.4. Oppilashuollon tuki kurinpitorangaistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä

Perusopetuslain (36 h §) mukaan opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, jolle on määrätty kurinpitorangaistus (jälki-istunto, kirjallinen varoitus tai määräaikainen erottaminen) tai jolta opetus on evätty jäljellä olevan työpäivän ajaksi, järjestetään tarvittava oppilashuolto.

Luokanopettajat ja –valvojat tarkkailevat oppilaskohtaisesti kurinpitorangaistusten määriä ja perusteita. Jos perusteet herättävät huolta oppilaan koulunkäynnissä tai elämönhallinnassa olevista vaikeuksista, on luokanopettajan tai -valvojan otettava huoli keskusteluun oppilaan ja huoltajan kanssa ja tarvittaessa ohjattava oppilas oppilashuoltopalveluiden piiriin. Kurinpitorangaistusten yhteydessä on selvitettävä oppilaan tarvitsema oppilashuolto. Esimerkiksi määräaikaisen koulusta erottamisen yhteydessä tehdään moniammatillista yhteistyötä tarvittavan oppilashuollon järjestämiseksi.

4.5. Yhteydenotto ja ilmoitus sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi sekä lastensuojeluilmoitus

Sosiaalihuoltolain (luku 4, 35§) mukaan, jos opetustoimen palveluksessa oleva henkilö on tehtävänsään saanut tietää henkilöstä, jonka sosiaalihuollon tarve on ilmeinen, hänen on ohjattava henkilö hakeamaan sosiaalipalveluja tai henkilön antaessa suostumuksensa otettava yhteyttä sosiaalihuoltoon, jotta tuen tarve arvioitaisiin. Suostumuksen alaikäisen osalta antaa huoltaja, 15 vuotta täyttäneellä on kuitenkin oikeus pyytää itselleen sosiaalipalveluja ilman huoltajan suostumusta. Jos suostumusta ei voi saada ja henkilö/huoltaja on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta / lapsensa huolenpidosta, terveydestä tai turvallisuudesta, tai lapsen etu sitä välttämättä vaatii, on opetustoimen palveluksessa olevan henkilön tehtävä ilmoitus sosiaalihuollon tarpeesta salassapitosäännösten estämättä viipymättä. Jos ilmoitusvelvollinen on ottanut edellä kuvatusti viipymättä yhteyttä sosiaalihuoltoon, ei samojen tietojen perusteella tarvitse tehdä lastensuojeluilmoitusta.

Sosiaalihuoltolain mukainen yhteydenotto tai ilmoitus voidaan tehdä sosiaalityön yksikköön tai kasvatusta- ja perheneuvolaan. Ilmoituksen voi tehdä suullisesti tai kirjallisesti. Ilmoituksen luonne on ilmainen selkeästi ilmoitusta tehtäessä. Kirjallisen ilmoituksen voi tehdä vapaamuotoisesti tai samalla lomakkeella kuin lastensuojeluilmoituksen vaihtaen otsikointia esimerkiksi ”shl yhteydenotto” tai ”shl ilmoitus”.

Lastensuojelulain (luku 5, 25§) mukaan opetustoimen palveluksessa oleva on velvollinen salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan sosiaalihuoltoon, jos hän on tehtävänsään saanut tietää lapsesta, jonka hoidon tai huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelutarpeen selvittämistä. Lastensuojelulain 25§a:n mukaan ilmoitusvelvollisuus voidaan toteuttaa salassapitosäännösten estämättä myös yhdessä lapsen tai hänen vanhempansa kanssa tehtynä sosiaalihuoltolain 35§ mukaisena yhteydenottona tuen tarpeen arvioimiseksi edellyttäen, että yhteydenotto tehdään viipymättä ja ilmoitusvelvollinen henkilö ilmoittaa yhteydenottoon johtaneet syyt.

Lastensuojeluilmoitus tehdään sosiaalityön yksikköön. Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä kirjallisesti tai suullisesti. Ensisijaisesti toivotaan kirjallista ilmoitusta. Lomakepohja löytyy lastensuojelun käsikirjasta: <https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/lomakkeet>.

Opetustoimen palveluksessa olevalla henkilöllä on myös velvollisuus tehdä salassapitosäännösten esittämättä ilmoitus poliisille, jos on tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä että lapseen on kohdistettu rikoslain 20 luvussa seksuaalirikoksena rangaistavaksi säädetty teko tai sellainen rikoslain 21 luvun henkeen tai terveyteen kohdistuva rikoksena rangaistavaksi säädetty teko josta enimmäisrangaistus on vähintään 2 vuotta vankeutta. Näissä tilanteissa voi konsultoida poliisia. Lastensuojeluilmoitus tehdään lisäksi erillisesti, mikäli lastensuojeluilmoituksen ehdot täyttyvät.

Olipa kyse sosiaalihuoltolain mukaisesta ilmoituksesta tai lastensuojeluilmoituksesta viranomaisen on aina ilmaistava nimensä ilmoitusta tehtäessä. Ilmoituksen tekee henkilö, ei yhteisö. Lastensuojeluilmoituksen tekijän nimi annetaan ilmoituksen kohteelle tiedoksi, ellei ole perusteltua syytä epäillä lapselle tai ilmoittajalle kohdistuvan vaaraa ilmoituksen teon vuoksi. Viranomaistahoilla on mahdollisuus konsultoida sosiaaliviranomaisia ennen ilmoituksen tekemistä. Kiireellisissä tilanteissa virka-ajan ulkopuolella otetaan yhteyttä sosiaalipäivystykseen hätäkeskukseen soittamalla. Hätäkeskuksella on käytössä myös virka-aikainen sosiaalipäivystysnumero kiireellisiä tilanteita varten.

5. OPPILAAT JA HUOLTAJAT OPPILASHUOLLOSSA

Osallisuus on oppilashuoltotyötä ohjaava periaate, jonka mukaan oppilaalla ja hänen huoltajillaan on mahdollisuus saada tietoa ja päästä vaikuttamaan itseä koskeviin asioihin ja päätöksentekoon. Tämä puolestaan edistää motivaatiota, kouluviihtyvyyttä ja hyvinvointia. Oppilaiden osallisuutta koulutyöhön ja oppilashuoltoon edistetään kunkin kykyihin ja ikäkehitykseen sopivilla vastuilla.

Oppilas osallistuu yhteisölliseen oppilashuoltotyön suunnitteluun oppilaskuntatoiminnan kautta. Oppilaiden hyvinvointiin liittyvät näkökulmat huomioidaan opetusryhmissä ja opetusta suunniteltaessa. Yhteisölliseen oppilashuoltotyön toteuttamiseen oppilaat osallistuvat mm. oppilaskuntatyön sekä kummi- ja tukioppilastoiminnan kautta. Oppilaskunnan edustajalle on tarjottava mahdollisuus osallistua oppilashuoltoryhmän toimintaan. Oppilas voi arvioida oppilashuoltotyötä antamalla palautetta eri oppilashuollon osa-alueista ja vastaamalla erilaisiin kyselyihin, esim. Kiva Koulu – kyselyt ja kouluokakyselyt.

Huoltaja voi osallistua yhteisöllisen oppilashuoltotyön suunnitteluun ja toteuttamiseen vanhempainpiirin kautta. Vanhempien mielipiteitä ja näkemyksiä kysytään esim. järjestysääntöjä laadittaessa, opetussuunnitelmatyössä ja vastaavissa hankkeissa. Luokkakohtaista oppilashuoltotyötä voidaan suunnitella esim. vanhempainilloissa. Huoltaja voi arvioida oppilashuoltotyötä antamalla palautetta eri oppilashuollon osa-alueista ja vastaamalla erilaisiin kyselyihin.

Yksittäistä opiskelijaa koskeva oppilashuoltoasia käsitellään tapauskohtaisesti kootussa monialaisessa oppilashuoltokokouksessa. Oppilas antaa kirjallisen suostumuksen asian käsittelyyn ja siihen, ketkä oppilaan asiaa kokouksessa käsittelevät. Jos alaikäisellä tai muutoin vajaavaltaisella ei ikänsä tai kehitystasonsa vuoksi ole edellytyksiä arvioida itsenäisesti asian merkitystä, huoltaja tai muu lailinen edustaja voi antaa siihen suostumuksen hänen sijastaan. Oppilaan omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa, hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti.

Yhteisöllistä ja yksilökohtaista oppilashuoltotyötä suunniteltaessa ja toteuttaessa turvataan se, että oppilaan ja huoltajan näkemyksiä kuunnellaan. Alaikäinen ja muu vajaavaltainen voi, ottaen huomioon hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muut henkilökohtaiset ominaisuutensa sekä asian laatu, painavasta syystä kieltää huoltajaansa tai muuta laillista edustajansa osallistumasta itseään koskevan opiskeluhuoltoasian käsittelyyn sekä antamasta itseään koskevia salassa pidettäviä opiskeluhuollon tietoja huoltajalleen tai muulle lailliselle edustajalleen, jollei se ole selvästi hänen etunsa vastaista. Arvion vajaavaltaisen edun toteutumisesta tekee opiskeluhuollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö. Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää alaikäistä käyttämästä opiskeluhuollon palveluja. Oppilashuollollisia palveluja ovat mm. kouluterveydenhoito, psykologi- ja kuraattoripalvelut.

Oppilashuollon periaatteista ja menettelytavoista löytyy tietoa opetussuunnitelmasta ja oppilashuoltosuunnitelmasta. Oppilashuoltoasioista tiedotetaan myös lukuvuositedotteessa ja Wilma-tiedotteissa. Oppilaitoksen ja opiskeluhuollon henkilökunnalla on velvollisuus ohjata oppilaita hakemaan heidän tarvitsemiaan oppilashuollon etuuksia ja palveluja. Oppilashuollon asioista tiedotetaan tarvittaessa vanhempainpiirille ja oppilaskunnan hallitukselle. Oppilashuoltohenkilöstö esittäytyy koulun eri tilaisuuksissa, esim. vanhempainilloissa.

6. OPILASHUOLTOSUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN SEURANTA

Koulukohtaiset oppilashuoltoryhmät seuraavat oppilashuoltosuunnitelman toteutumista. Koulut ja oppilashuoltopalveluita tarjoavat tahot toimittavat oppilaiden hyvinvointiin liittyvien kyselyjen ja selvitysten tulokset oppilashuoltoryhmälle aina tuloksia saatuaan. Tällaisia kyselyjä ovat mm. vuosittainen KiVa koulu – tilannekartoitus, laajojen terveystarkastusten yhteenvedot, kouluterveyskyselyt ja muut koulussa tehdyt oppilaiden hyvinvointiin liittyvät selvitykset. Oppilashuoltoryhmät käsittelevät saatuja tuloksia säännöllisissä palaverieissaan ja päättävät toimenpiteistä, kuten keskeisistä tuloksista tiedottamisesta ja tulosten hyödyntämisestä koulujen oppilashuollon kehittämisessä.

Oppilashuoltoryhmät ovat arvioineet oppilashuoltosuunnitelman toteutumista kevätlukukaudella 2018. Koulujen yhteisöllistä ja yksilöllistä oppilashuoltotyötä on toteutettu oppilashuoltosuunnitelman mukaisesti. Puutteena koetaan, että kuntatasoinen oppilashuollon ohjausryhmä on nimetty, mutta ei ole kokoontunut. Ohjausryhmän tehtäviin kuuluu lain mukaan oppilashuollon strateginen suunnittelu, kehittäminen ja arviointi. Nurmeksesta puuttuu edelleen myös lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma.